

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

VII. De editione Græca Testamenti noui.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53828)

Probatur VLTIMO, quia satis constat editionem LXX interpretum à Iudæis multis in locis fuisse corruptam, ut Iustinus affirmat in Dialogo cum Triphone. Constat item eandem editionem sæpe sæpius emendatam ab Origene, Luciano, Hesychio, Hieronymo: nihil autem emendatur, nisi quod antè vitiatum est. Neque credibile est, eam editionem, quæ primis trecentis annis tot maculas contraxerat, reliquis annis mille ducentis inuiolatam atque integram seruatam.

Denique constat tempore B. Hieronymi, ut ipse scribit in epist. 89. ad Augustinum, quæ est II. inter epistolas Augustini, omnes ferè Græcos codices, ex versione septuaginta habuisse admixta multa ex Theodotione, asteriscis præfixis, deinde paulatim asteriscos excidisse; interiisse etiam editionem Theodotionis. inde autem necessariò orta est confusio, cui iam nemo iudicare possit, quid in iis libris sit LXX. quid verò Theodotionis. Hæc de septuaginta.

CAPVT VII.

De editione Græca Testamenti noui.

DVÆ Quæstiones de Græca editione Testamenti noui disputari solent. Prior est de auctoribus editionis. Posterior de auctoritate, & integritate eiusdem editionis.

Ac prior quidem quæstio, nec admodum necessaria, nec valde difficilis est. Nam constat Testamentum nouum Græcè scriptum esse ab iis Apostolis vel Euangelistis, quorum nomina in titulis singulorum librorum, vel epistolarum præguntur, exceptis duntaxat Euangelio Matthæi & Marci, & epist. ad Hebræos. siquidem Matthæum Hebraico sermone scripsisse Euangelium suum, testatur Irenæus lib. 3. cap. 1. Athanasius in synopsi, Hieronymus præfat. commentar. in Matthæum; & in cap. II. Oseæ, & in lib. de scriptoribus Eccles. in Matthæo, & alij omnes.

Porro Athanasius loco citato existimat, ab Apostolo Iacobo Matthæi Euangelium in Græcam linguam esse translatum, alij verò Ioanni Apostolo, & alij ipsi Matthæo eam translationem tribuunt. Sed cuiuscunque sit, ita recepta est

ab Ecclesia illa translatio, ac si ea lingua scriptum fuisset Euangelium Matthæi. Quocirca non multum egemus Euangelio Hebraico, quod Munsterus edidit; nec illo etiam, quod nuper edi curauit Ioannes Tilius, in quo multa defunt, multa superuacanea sunt, non pauca etiam immutata cernuntur; & Deus nouit, vtrum id factum non sit ad detrahendam fidem Græcæ & Latinæ editioni, astutia videlicet Iudæorum, ex quorum promptuariis Euangelium illud prodiit.

MARCI verò librum Latinè ab ipso Marco Romæ scriptum esse, ac deinde ab eodem Aquileiæ in Græcam linguam conuersum, docet Adrianus Finus lib. 6. flagelli Iudæorum, cap. 80. & lib. 8. cap. 62. & qui Finum sequutus est, Petrus Antonius Beuther annotat. 8. & 9. ad sacram Scripturam. In vita quoque S. Petri, quæ in pontificali Damasi primum locum tenet, satis apertè indicatur, Marci Euangelium initiò Latinè ab ipso scriptum fuisse. De epistola ad HEBRÆOS iam antea differuimus, atque ostendimus eam epistolam vel ab ipso Paulo Græcè scriptam esse, vel certè ab Apostolico aliquo viro ex Hebraico sermone in Græcum esse translata. Itaque Græca editio Testamenti noui vniuersa, Apostolos & Euangelistas auctores habet.

IAM VERO quod attinet ad auctoritatem, dubium esse non potest, quin editio Apostolica summæ sit auctoritatis, nisi fortè constet eam esse corruptam. De qua re ita sentiendum censo, vt suprà de Hebraicis diximus, videlicet non esse Græcos codices corruptos generaliter; nec tamen esse fontes purissimos, vt necessariò quidquid ab eis dissentit corrigendum sit, vt falsò existimant Calvinus, Maior, Kemnitius, ceterique huius temporis hæretici.

Et verò, non esse Græcos codices in vniuersum atque omnino corruptos facilè demonstrari potest: nam etsi multa deprauare conati sint hæretici, tamen nunquam defuerunt Catholici, qui eorum corruptelas detexerint, & non permiserint libros sacros corrumpi. Plurima ex toto nouo Testamento abstulit, mutauitque Marcion, vt testatur Tertullianus lib. 5. contra Marcionem: sed illa omnia ferè notauit Epiphanius hæres. 42. & in nostris codicibus Græcis habentur rectè. Ariani quoq; abstulerunt ex Euangelio Ioan. 4.

Spiritus est Deus, sed indicauit & notauit **B. Ambrosius** lib. 4. de Spiritu sancto, cap. 11. & nostri codices Græci omnes hoc testimonium habent.

Quod autem non sint vbiq; incorrupti, sed aliqui interdum errores irreperint, saltem negligentia librariorum, & non sit tutum semper Latina ad Græca corrigere: aliquot exemplis planum fiet. Certè 1. Cor. 15. legendum est: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cælo cælestis*, vt non solùm nostra Latina versio habet, sed etiam Calvinus probat cap. 7. Instit. §. 12. At Græci constanter legunt, secundus homo Dominus de cælo, ὁ δεύτερος ἀνθρώπος κείνος ἐξ οὐρανόθεν. Quam deprauationem mansisse vitio scriptorum ex corruptionibus Marcionis, patet ex **Tertulliano** lib. 5. in Marcionibus.

Præterea 1. Cor. 7. vbi nos habemus: *Qui cum vxore est, sicut licitum est qua sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisa est. mulier innupta & virgo cogitat qua Domini sunt*, & Græci codices longè aliter habent, nam illud diuisus est, coniungunt cum sequentibus, sic, μιμίεσαι ἢ ζωὴν κὴ ἢ παρ' αὐτόν. diuisa est vxor & virgo. Quam lectionem **B. Hieronymus** lib. 1. contra Iouinianum affirmat non esse Apostolica veritatis. Rom. 12. vbi nos legimus; *Domino seruientes*. Græci non habent κείνω sed κειρω δουλῶντες, id est, tempori seruientes. Et tamen nostram lectionem esse verissimam, patet tum ex Hieronymo in epist. ad Marcellam, quæ incipit, Post priorē epistolam; vbi dicit, in emendatis Græcis codicibus haberi non κειρω sed κείνω, tum ex **Origene**, **Chryostomo**, **Theophylacto**, & aliis Græcis Patribus, qui sic legerunt, & explicauerunt in suis commentariis.

Deniq; constat in plurimis Græcis codicibus, deesse multas veræ Scripturæ partes, vt historiam adulteræ, Ioan. 8. Vltimum caput Marci; testimonium pulcherrimum Trinitatis 1. Ioan. & alia de quibus supra disseruimus. Cōstat etiam quædam in omnibus Græcis codicibus inueniri, quæ non sunt partes diuinæ Scripturæ, vt **Matth. 6.** oratione Dominicæ additur: *Quia tuum est regnum, & potentia, & gloria, in seculum*. quæ verba non esse de textu, sed addita à Græcis, ex duobus intelligi potest. Primò ex eo quod **Tertullianus**, **Cyprianus**, **Ambrosius**, **Hieronymus**, **Augustinus** orationem Dominicam

cam exponunt, & tamen nullam horum verborum mentionem faciunt, cum omnes isti Græcè benè nouerint. Secundò ex eo quod Græci in sua liturgia recitant quidem hæc verba, sed non continuant cum oratione Dominica.

CAPVT VIII.

De Latinis editionibus.

DE LATINIS editionibus tria nobis explicanda sumpsimus. Primum, quot, & quæ fuerint olim Latinæ editiones. Secundò, quis sit auctor eius, quæ nunc vulgata dicitur. Tertio, quantæ sit auctoritatis hæc ipsa vulgata editio.

Ac ut incipiamus à PRIMO, editiones Latinas Testamenti veteris ex Græca versione LXX. & Testamenti noui ex Græco fonte propè innumerabiles fuisse ante tempora Hieronymi, testatur B. Augustinus lib. 2. doct. Christ. cap. 11. his verbis: *Qui, inquit, ex Hebræa lingua Scripturas in Græcam vertunt linguam, numerari possunt: Latini autem nullo modo. Ut enim cuiq; primis fidei temporibus in manus venit codex Græcus, & alsquantulum facultatis sibi met & trisusque lingua habere videbatur, ausus est interpretari.* Idem docet B. Hieronymus præfat. in Iosue: *Apud Latinos, inquit, tot sunt exemplaria, quot codices, cum vnusquisque pro arbitrio suo vel addiderit, vel subtraxerit quod ei visum est.*

Nihilominus tamen vna erat communior, quæ vetus & vulgata editio dicebatur, ut patet ex B. Gregorio præfat. in libros moral. cap. 5. & ex B. Hieronymo in cap. 14. & 49. Isaiaë, & alibi. Et hæc videretur esse illa Itala interpretatio, quam B. Augustinus lib. 2. doct. Christ. cap. 15. omnibus aliis Latinis antepōnit, cum ait: *In ipsis interpretationibus Itala ceteris præfertur: nam est verborum tenacior cum perspicacitate sententia.*

At S. Hieronymus bis Testamētum vetus in Latinum conuertit; Primum ex Græco, id est, ex versione LXX. ut intelligi potest ex lib. 2. contra Ruffinum, & ex epist. 10. Augustini, & seq. 11. quæ est Hieronymi ad Augustinum, necnon ex præfatione in Iob. Et rursus ex Hebræo, ut ipse idem testatur in lib. de viris illustrib. extremo, & in præfationibus singulorum librorum, quos Latinos fecit.